

Språkarbeid relatert til fagområdet antall, rom og form

02.12.2021

Heidi Sandø og Gunilla Eide Isaksen,
Skrivesenteret, NTNU

Språk er viktig for barns utvikling

Barnet lærer mest i årene fra 0-3 år, og er svært mottakelig for læring gjennom lek.

Barn lærer språk og lyder i alderen 0-3 år, og de kobler lyd til bokstav.

De aller minste skal stimuleres på sitt nivå – et nivå som er langt høyere enn de fleste tror.

La barna i 0-2 års alderen møte bokstaver, symboler og ordbilder.

Hjernen vokser fort og utvikler seg raskt de tre første årene.

Benevn og sett ord på «alt» dere gjør sammen barna.

(Audrey van der Meer, NTNU)

Matematikk, språk og hjernen

- Matematisk tenkning skjer fra tidlig alder
- Mennesker erfarer og danner forståelse av verden gjennom sansene
- Matematisk tenkning, som all annen tenkning, er en kroppslig aktivitet
- Matematisk tenking er dessuten en **mellommenneskelig aktivitet**
- Ikke minst benytter vi symboler og språk for å løse problemer og tenke matematisk

Språk er en tilgangskompetanse

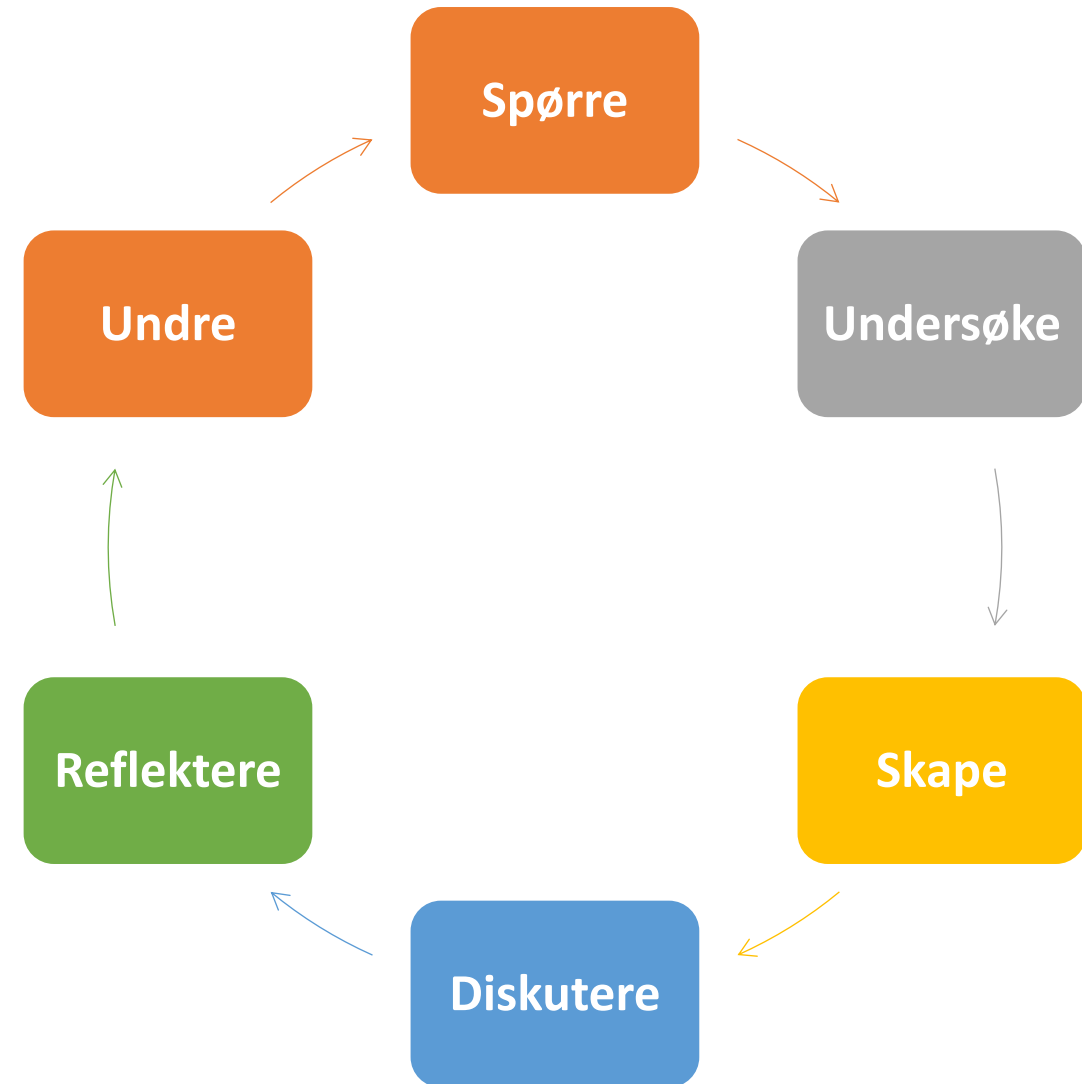

Å utvikle et godt språk er noe av det viktigste som skjer i et barns liv, og en god språkutvikling danner grunnlag for den sosiale, den kognitive så vel som den emosjonelle utviklingen. Språk er avgjørende for læring, sosiale relasjoner og vennskap og for å kunne delta i vårt utdannings – og kunnskapssamfunn.

Læring skjer i situerte kontekster, og menneskets naturlige måte å lære på er **utforskning** (Dewey, 1933).

Helhetlig perspektiv på læring og pedagogisk innhold er sentrale faktorer i sosialkonstruktivistisk teori, der også barnets søken etter mening løftes fram.

Barnet er aktivt og tilegner seg ny kunnskap basert på erfaringer. Læring foregår alltid i en situasjon eller kontekst som løfter barnet fram som et subjekt, og som aktør i sitt eget liv (Askland & Sataøen, 2013, s. 183).

Balanse mellom lek og læring

Læring starter som en sosial interaksjon som ender opp som en individuell kompetanse (Askeland & Sataøen, 2013, s. 183).

Spontane problemløsnings-situasjoner

Hvor høyt er klatretreet?

Foto: Hege Nordnes

Berikelse av språkmiljøet som inngang til inkludering, felleskapene aktiviteter og matematisk utforskning og lek med jevnaldrende

Barnehagens pedagogiske miljø reguleres av tid, rom og materialer (Nordin-Hultman, 2004).

Møteplasser som inviterer til språkbruk i lek, utforskning og samspill med andre

Å leke med språket er en helt naturlig del av barnas væremåte.

Det er indrestyrt og lystbetont akkurat som all annen lek.

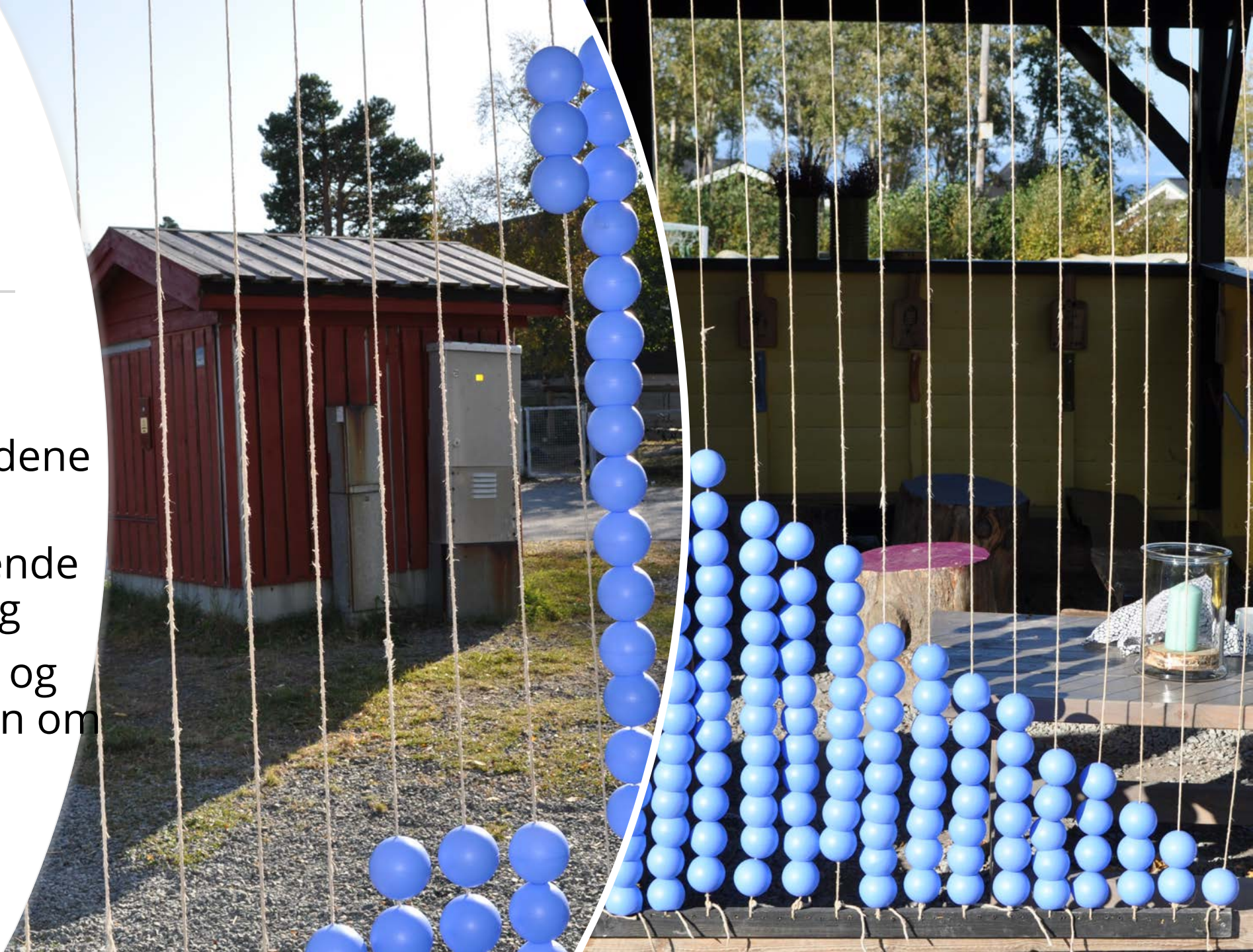
Tenk over:

Hvordan skaper dere et språkmiljø som inspirerer til språk i bruk, lek, utforskning og læring?

Samtale, lek og utforskning

- Tverrfaglighet i uterommet
- Synliggjør fagområdene
- Bruk språket som inngang til utforskende tilnærming til læring
- Still åpne spørsmål og undre dere sammen om ulike fenomener

Muligheter for å jobbe med problemløsning i barnehagen:

Pedagogene skal:

- Gi barn mulighet for medvirkning
- Ta utgangspunkt i **barnas** erfaringer, interesser, synspunkter og initiativ
- Personalet skal **følge opp og utvide** det barna allerede er opptatt av
- Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter gjennom **undring, utforskning** og skapende aktiviteter
- Personalet skal utfordre barnas tenkning og invitere dem til utforskende samtaler
- Bygge på kreativitet og **lek** og være åpne for improvisasjon
- Arbeide tverrfaglig, helhetlig og med planlagte og spontane aktiviteter
- Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning

Hvor mange kan jeg stable før det raser?

- Lek
- Utforskning
- Samtaler
- Mestring
- Glede
- Erfaringer
- Fellesskap
- Sortering
- Bygging
- Former (kube)

Brett en spå, så skal du sjå ...

Hva er en spå?

Hva brukes den til?

Hvordan brukes den?

Les mer om å lage en spå her:

<https://skrivesenteret.no/ressurs/brett-en-spa-sa-ska-du-sja/>

Barna får oppleve at skrivingen har et formål, og at tegningene og ordene bidrar til kommunikasjon og samspill med andre.

Farger og tall

- Skriv navnet på fargene
- Hva med å finne ut hva fargene heter på andre språk?
- Lytt ut lyder og bruk bokstavhjelperen som støtte

Adjektiv

Du er: søt, rar morsom, kul, snill

Verb

Du må: hoppe, danse, vinke, springe

Telle og benevne

Å klappe stavelser

På jakt etter bokstavlyder

**Det er stor stas å
få spå de voksne i
barnehagen!**

Språklek med rytmer og bevegelser

- En overlapping i områdene for musikk og språk i hjernen (Patel, 1998)
- Musikk og språk har overlappende nettverk i hjernen; dvs. musikk og språk er noe av det samme for hjernen vår
- Konsekvensen er at vi kan «lure» språket inn i hjernen

Les mer om Sprusikk her:

<https://skrivesenteret.no/ressurs/sprak-musikk-sprusikk/>

Grunnlaget for språket
ligger i det musiske
(Høigård, 2019)

Rim, regler og
bevegelse inviterer
til glede fylt og
intenst fellesskap
(Høigård, 2019)

Språk + musikk = Sprusikk!

Musikk er et verdensspråk!

... leker, improviserer og eksperimenterer med
rim, rytme, lyder og ord (RP, 2017, s. 48)

Barnehagens digitale praksis

Hvordan kan digitale verktøy være med å styrke fellesskapet og inkluderingsperspektivet i barnehagen?

Hvordan kan digital praksis invitere til utforskende matematiske samtaler?

Projektor som inngang til lek, samspill og utforskning gjennom kroppslige ytringer.

En berikelse i miljøet som kan inspirere barna til å utforske samspillet mellom kropp og rom/materiell.

Barna beveger seg oppi, inni, under, over og rundt objekter i rommet. De får erfaringer med å bedømme fart, styrke, størrelser og avstander.

Ta i bruk et undersøkelseskamera for å utforske:
*Hva skjer når bilen sendes gjennom røret eller
sylinderen? Er det noen forskjeller mellom de
ulike rørene? Og hva skjer når kamerat blir med
på toppen av rutsjebanen?*

Neptun er den ytterste planeten i solsystemet og befinner seg cirka 30 ganger lenger ute i rommet enn jordas avstand fra sola. I likhet med Uranus består Neptun av is og gass. Disse to planetene kalles derfor for isgigantene, dette for å skille dem fra gassgigantene Jupiter og Saturn.

Merge Cube
digitale veier til forståelse Gjennom vår rikholdige teknologiske verktøykasse, kan vi med enkle steg forske på planetene i solsystemet vårt i 3D. Merge Cube lar oss bruke AR-teknologi på en realistisk måte, og lar oss videre forske i 3D-perspektiv. Dette gir barna en helt ny mulighet til interaksjon med gjenstandene de måtte ønske å lære mer om, og lar samtidig de taktile sansene være medspillere.

Barnehagens digitale praksis og språkarbeid

- Gratis barnehagebasert kompetanseutvikling om barnehagens digitale praksis og godt språkarbeid
- 6 moduler og 15 fagsamlinger: fagtekster, filmer, refleksjonsoppgaver, oppdrag til utprøving og erfaringsutveksling

Les mer om barnehagens digitale praksis her:
<https://skrivesenteret.no/kompetanseutvikling/barnehagens-digitale-praksis/>

Å bade i språk

Å bade i språk vil si at barnet møter et rikt språk i ulike kontekster, og på denne måten tilegner barnet seg nye språklige ferdigheter og utvikler sin egen språkkompetanse.

Les mer om å bade i språk her:

<https://skrivesenteret.no/ressurs/a-bade-i-sprak/>

Hva er oppskriften på ei god *språksåpe*?

- Mange nysgjerrige og lekende barn
- Engasjerte, observante og kunnskapsrike voksne
- Alle voksne benevner det de gjør
- Noen *deler* kreativitet
- Inne- og uterom som inviterer til språklig aktivitet
- Stor tilgang på materiell og litteratur
- Mye tid til fortelling, dialog og aktiv deltakelse
- **Utallige møter med nye og spennende ord**

Man rører så inn litt **språklig bevissthet**, før man blander det hele med en god porsjon med **undring, lek og fantasi**.

Til slutt tilsetter man en stor dose med **humor og språkglede**.

Når så dette har stått over natten, er ***språksåpa*** klar til å brukes i hvilken som helst barnehage.

**Voer kreative sammen!
Lek er kreativitet!
Lek sammen!**

LYKETIL

LYKEAL

LİKEEL

Kontaktpersoner:

heidi.sando@ntnu.no

gunilla.eide.isaksen@ntnu.no

Regionale
barnehagekonferanser
våren 2022 med
Skrivesenteret og
Matematikkenteret

